

Diasporos rašytojų diskusija Vilniaus knygų mugėje: kur yra lietuvis, ten yra Lietuva

Vasario pabaigoje – kovo pradžioje garsiai šurmuliavusią knygų mugę gausiai aplankė ir diasporos rašytojai. Antrąją Vilniaus knygų mugės dieną lankytojai galėjo susipažinti su žymiais diasporos rašytojais ir dalyvauti diskusijoje „Diasporos kūrėjų tapatybės paieškos: gal laikas grįžti į Lietuvą?“. Pokalbį moderavo 10 metų televizijos laidą „(Ne)emigrantai“ kūrusi rašytoja ir žurnalistė Akvilė Kavaliauskaitė, dalyvavo prozininkė Akvilina Cicėnaitė (Australija ir Lietuva), rašytojas ir vertėjas Valdas Papievis (Prancūzija) bei istorikas, rašytojas, diplomatas prof. Alfonsas Eidintas.

Indrė Pliuškytė-Zalieckienė

Pasauliolietuvis.lt

Migrantais jaučiasi tik egzistencine prasme

Diskusija prasidėjo A. Kavaliauskaitės V. Papieviui užduotu klausimu, kaip dažnai jis būna Lietuvoje, į kurį rašytojas atsakė, kad net ir būdamas Paryžiuje jis jaučiasi esąs pusiau Lietuvoje. Į gimtąją šalį rašytojas grįžta bent porą kartų per metus per didžiąsias šventės, o vasarą pabūna ilgiau.

V. Papievis pabrėžė, kad atotrūkis tarp „čia“ ir „ten“ darosi vis mažesnis, o migrantu jis jaučiasi tik egzistencine prasme. Rašytojas prisiminė, kad tik sovietiniais laikas Paryžius atrodė „tolimas kaip Mėnulis“, o vos į jį atvykęs pasijuto tarsi čia jau buvo gyvenęs. „Paryžius kol kas manęs nepaleidžia“, – sakė V. Papievis.

Kiek kitokia rašytojos A. Cicėnaitės istorija. Po keturiolikos metų Australijoje ji 2023-ųjų rudenį įstojo į doktorantūrą Vilniaus universitete ir grįžo gyventi į Vilnių. „Norėjau studijuoti būtent Lietuvoje, lietuviškai ir lietuvių literatūrą“, – sakė rašytoja. Anksčiau iš Australijos A. Cicėnaitė kasmet parskrisdavo mėnesiui – į Vilniaus knygų mugę ir aplankyti artimųjų.

Australijoje laiko rašyti buvo daugiau

Rašytoja pastebėjo, kad grįžusi gyventi į Vilnių turi mažiau laiko rašyti, nes anksčiau Lietuvos literatūrinį burbulą stebėjo iš toli, o dabar įsitraukė į jį, įsisuko į susitikimų su skaitytojais ir kolegomis sūkurį.

> *„Nors visada laikiau save pasaulio piliete, tada supratau, kad pasaulis visgi turi sienas. Ir ateina laikas pasirinkti, kurioje sienos pusėje turi būti.“*

„Vilniaus laikas įsuka ir praryja tave. Australijoje laiko rašymui buvo daugiau“, – šypsojosi A. Cicėnaitė. Rašytojos apsisprendimą grįžti paskatino pandemija, kai Australija dvejiems metams izoliavosi nuo likusio pasaulio, taip atimdama galimybę keliauti ir pasimatyti su artimaisiais Lietuvoje: „Nors visada laikiau save pasaulio piliete, tada supratau, kad pasaulis visgi turi sienas. Ir ateina laikas pasirinkti, kurioje sienos pusėje turi būti.“ Karas Ukrainoje paskatino ir rašytojos vertybinį pasirinkimą – „kur aš noriu būti, kai yra sunku“.

A. Cicėnaitė pagauna save, kad vis dar akimirką nustemba, kai išgirsta gatvėje praeinančius žmones, kalbančius lietuviškai. Gyvenimas savo kalbos burbule rašytoją džiugina: „Esu čia, man nereikia manęs paaiškinti.“ A. Cicėnaitė niekad nesijautė išvykusi iš Lietuvos visam laikui.

Grįžus reikia iš naujo išmokti būti šalies dalimi

Profesorius Alfonsas Eidintas pabrėžė, kad istoriškai lietuvių diaspora suvaidino svarbų vaidmenį išsaugant lietuvių kalbą ir iškovojant Lietuvos nepriklausomybę. „Tačiau dabar turime didelę problemą – Lietuva traukiasi“, – kalbėjo profesorius,

minėdamas Lietuvos demografinius duomenis, mažėjantį gimstamumą, amžėjančią visuomenę.

„*Grįžtu.lt* iniciatyva yra bandymas nusiųsti žinutę užsienio lietuviams: jūs reikalingi, mes jūsų laukiame ir įsipilietinimo procesą grįžtantiems norime padaryti kuo sklandesnį. Kad grįžtantieji patirtų kuo mažiau kartėlio“, – sakė A. Eidintas. Profesorius pasidalino ir savo patirtimi, kad įsipilietinimo procesas po 15 metų gyvenimo kitoje šalyje nėra labai lengvas, nes šalis būna stipriai pasikeitusi.

Diasporos rašytojų diskusija Vilniaus knygų mugėje | Indrės Pliuškytės-Zalieckienės nuotr.

Profesoriui antrino A. Cicėnaitė, grįžusi į Lietuvą po keturiolikos Australijoje praleistų metų. Jos pastebėjimu, ir išvažiuodamas, ir grįždamas turi „perrašyti save“ – šalis, į kurią grįžti, nebėra ta pati šalis, iš kurios išvažiavai. „Šalis keitėsi, aš nebuvau to dalimi. Man reikia išmokti būti jos dalimi. Žinau, kad reikės kantrybės ir šis procesas užtruks“, – sakė romano „Anglų kalbos žodynas“ autorė.

„Negalime leisti, kad susitrauktų Lietuva“

Gyvendama užsienyje A. Cicėnaitė ilgainiui pastebėjo, kad ima mąstyti anglų kalba. Užsienio rašytojų knygų vertimas į lietuvių kalbą A. Cicėnaitei padėjo neprarasti kalbos jausmo ir išlaikyti ryšį su Lietuva.

V. Papievis kvietė nebeskirstyti Lietuvos į „Lietuvą Lietuvoje ir Lietuvą svetur“. „Kur yra lietuvis, ten yra ir Lietuva“, – apibendrino rašytojas.

O profesorius A. Eidintas galvojantiems grįžti pasakytų: „Pagalvok dar kartą, pasimatuok ir grįžk. Tu reikalingas, tu naudingas, negalime leisti, kad susitrauktų Lietuva.“

Gausus užsienio lietuvių rašytojų būrys

Tarptautinė Vilniaus knygų mugė kasmet vyksta Lietuvos sostinėje vasario pabaigoje. Šis renginys yra didžiausia ir svarbiausia knygų mugė Baltijos šalyse.

Tradiciškai renginį gausiai aplanko ir užsienyje gyvenantys lietuvių kilmės rašytojai. Šiemet mugėje dalyvavo Jūratė Micevičiūtė (Ispanija), Jolanta Vitkutė (Meksika/Lietuva), Antanas Šileika (Kanada), Valdas Papievis (Prancūzija), Akvilina Cicėnaitė (Australija/Lietuva), Junda Vaitke (Airija), Jurga Baltrukonytė (Tenerifė, Ispanija), Loreta Vilkyte (Jungtinė Karalystė), Jolita Herlyn (Vokietija) ir kiti užsienyje gyvenantys lietuviai kūrėjai.

Diasporos rašytojai susitikime su užsienio reikalų viceministru Juliumi Pranevičiumi ir URM Globalios Lietuvos departamento komanda | Jurijaus Azanovo / URM nuotr.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.